

Motion till riksdagen 2010/11:Kr270

av **Ulf Nilsson och Allan Widman (FP)**

Fornfynden i södra Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kulturdepartementets övergripande ansvar för arkeologi.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av ett arkeologiskt center vid fyndplatsen Uppåkra.

Motivering

Järnåldersboplatser i skånska Uppåkra blev grundligt undersökt 1996 och utgrävningar startade. Ytan motsvarar Gamla stan i Stockholm, det vill säga ca 40 hektar med fynd ner till två meters djup. Uppåkra inrymmer fynd och spår från Sydsjandaviens största forntida bebyggelse. Stora mängder föremål och spår av en kultplats har hittats. Hittills har arbetet resulterat i över 25 000 metallfynd, trots att endast en liten del av området grävts ut. I kulturlagren finns välbevarade fynd av sten, ben, horn, ädelmetall, glas, flinta, träkol och tygrester med mera. Det har funnits bebyggelse här från 100 f kr till 1000 e kr. Här har också för första gången någonsin kvarlevor av ett fornsjandaviskt tempel hittats och bland annat vapenoffer efter forntida segerceremonier. Samtidigt visar fynden från järnåldern att internationellt utbyte redan då var betydelsefullt och att Romarriket avsatt tydliga spår. Arkeologerna drar slutsatsen att Uppåkra varit ett ekonomiskt, politiskt och religiöst maktcentrum och eventuellt centrum för ett sydsvenskt rike. Ingen annan järnåldersplats kan visa upp en så lång bosättningsstid. En av många intressanta frågor, som fortfarande väntar på svar, är varför kultplats och ekonomiskt centrum omkring år 1000 flyttades från Uppåkra fyra kilometer norrut till platsen för nuvarande centrala Lund.

Fel! Okänt namn på

Fyndområdet i Uppåkra har alla förutsättningar att bli ett centrum för forskare och studenter men också ett turistmål av högsta rang för både svenska och utländska turister. Nu planeras också ett arkeologiskt center i Uppåkra med museum, föreläsnings- och konferenssalar samt en arkeologisk park, öppen dygnet runt för allmänheten. Ett samarbete är organiserat mellan Lunds Universitets Historiska Museum, arkeologiska institutionen i Lund, Staffanstorps kommun och region Skåne.

Fynden i Uppåkra påverkar vår bild av historien, och mängden fynd vid utgrävningarna tycks nu överträffa Birka utanför Stockholm. Ändå är fortfarande de statliga centrala satsningarna på att omhänderta och visa fynden minimala.

Historiska museet i Lund har av tradition haft huvudansvaret för omhändertagande av fornfynd från Uppåkra och från övriga södra Sverige. Museet har i dag den näst största samlingen av fornfynd i Sverige efter Historiska museet i Stockholm. Av historiska skäl lyder museet sedan 1600-talet under Lunds universitet och därmed Utbildningsdepartementet. Ett enskilt universitet har alltså i praktiken ansvar för att finansiera södra Sveriges omhändertagande av fornfynd utan att få motsvarande extra resurser.

Kulturdepartementet borde enligt vår mening ha ett ansvar för kulturpolitik i stort, även för den del av kulturen som inte har Kulturdepartementet som huvudman. När det gäller fornfynd borde det finnas en tydlig nationell strategi som säkerställer att arkeologiska fynd från hela Sverige kan tas om hand på ett säkert sätt och även bli tillgängliga för allmänheten. Motsvarande resurser som hittills satsats på fornfynd i Mälardalen borde också satsas på viktiga arkeologiska upptäckter i övriga Sverige. En viktig uppgift för Kulturdepartementet borde därför vara att se över hur arkeologisk forskning kan få liknande villkor i hela landet och hur nyupptäckta viktiga fyndplatser ska få likvärdiga förutsättningar att användas för forskning och för museiändamål.

För att ett arkeologiskt center ska kunna fungera som en seriös kulturarvsbank krävs ett antal förutsättningar. För det första måste det finnas tillgång till avancerad arkeologisk och historisk forskning. För det andra kräver fyndhanteringen experter såsom arkeologer och osteologer. För det tredje kräver föremålsvärden klimatanpassade lämpliga lokaler. För det fjärde innebär bra förmedling av kunskaper publicering av forskningsresultat men också populärvetenskaplig visning för turister, skolklasser med flera.

En seriös satsning för att rädda Uppåkrifynden till framtida generationer innebär att Kulturdepartementet måste ta ett nationellt ansvar. Lunds Universitets Historiska Museum borde tilldelas statligt stöd för sitt arbete med att omhänderta fornfynd. Det planerade upplevelsecentret i Staffanstorp borde också betraktas som en nationell angelägenhet med rätt till stöd från Kulturdepartementet. En självklar utgångspunkt för en framtida satsning måste vara att fynden ska stanna i Skåne som en del av det regionala kulturarvet.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 22 oktober 2010

Ulf Nilsson (FP)

Allan Widman (FP)